

Prawomocnym postanowieniem z dnia 14 września 2018 r. (k. 320)
sprostowano oczywistą omyłkę pisarską wyroku Sądu Apelacyjnego
w Szczecinie.

14 września 2018 r.

Kierownik sekretariatu

I Wydziału Cywilnego

Sądu Apelacyjnego w Szczecinie

mgr Sylwia Kędziorek

Sygn. akt I ACa 436/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 września 2018 roku

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Krzysztof Górski
Sędziowie:	SSA Ryszard Iwankiewicz SSO del. Zbigniew Ciechanowicz (spr.)
Protokolant:	st. sekr. sądowy Marta Osińska

po rozpoznaniu w dniu 13 września 2018 roku na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa M. R. (1)

przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Rejonowego (...) w S.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 3 grudnia 2015 roku, sygn. akt I C 47/15

I. zmienia zaskarżony wyrok w taki sposób, że:

a. **w pkt I zasądza do Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Rejonowego (...) w S. na rzecz powoda M. R. (1) kwotę 5393 (pięciu tysięcy trzystu dziewięćdziesięciu trzech) złotych i 15 (piętnastu) groszy z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 2 kwietnia 2015 r.**

b. **w pkt II oddala powództwo w pozostałym zakresie,**

c. **w pkt III odstępuje od obciążania powoda kosztami postępowania,**

II. odstępuje od obciążania powoda kosztami postępowania odwoławczego,

III. przyznaje od Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Rejonowego (...) w S. adwokat M. K. tytułem wynagrodzenia za reprezentowanie powoda w postępowaniu apelacyjnym i zażaleniowym łącznie kwotę 5535 (pięciu tysięcy pięciuset trzydziestu pięciu) złotych, w tym podatek od towarów i usług.

SSA Ryszard Iwankiewicz SSA Krzysztof Górski SSO del. Zbigniew Ciechanowicz

Uzasadnienie wyroku z dnia 13 września 2018 r.:

Powód M. R. (1) wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Rejonowego (...) w S. kwoty 75.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia, a także kwoty 2.802,15 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty tytułem odszkodowania, w związku z wykonaniem wobec niego kary pozbawienia wolności w wyższym wymiarze niż orzeczona.

Pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania.

Wyrokiem z dnia 3 grudnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 3.600 zł. tytułem kosztów zastępstwa procesowego, opierając to orzeczenie na następujących ustaleniach faktycznych i ich ocenie prawnej:

Powód M. R. (1) do 2004 roku zamieszkiwał wraz z żoną M. R. (2) oraz dziećmi synem M. i córką M. w S. przy ulicy (...). Z zawodu jest elektromechanikiem, jednak nie pracował w tym zawodzie. Od około 2000 roku był osobą bezrobotną.

Prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Szczecinie z dnia 12 sierpnia 2002 roku wydanym w sprawie o sygn.. akt XVI K 396/02 M. R. (1) został skazany za czyn z art. 178a § 1 kk, polegający na kierowaniu samochodem w stanie nietrzeźwości, na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na okres próby trzech lat. Ponadto, wobec M. R. (1) orzeczono karę grzywny w wymiarze 40 stawek dziennych po 10 złotych każda, a także środek karny w postaci zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym na okres trzech lat.

W dniu 31 maja 2004. powód ponownie kierował pojazdem mechanicznym w stanie nietrzeźwości. W toku prowadzonego w związku z tym zdarzeniem postępowania przygotowawczego, w dniu 7 czerwca 2004 roku wydane zostało postanowienie o przedstawieniu powodowi zarzutu popełnienia czynu z art. 178a § 1 kk w zb. z art. 244 kk w zw. z art. 11 § 2 kk, które zostało jemu doręczone, wraz ze stosownymi pouczeniami, w tym o obowiązku zawiadomienia organu prowadzącego postępowanie o każdej zmianie miejsca zamieszkania lub pobytu trwającego dłużej niż 7 dni - a w razie pobytu za granicą - obowiązku wskazania adresata dla doręczeń w kraju. Prawomocnym wyrokiem z dnia 10 grudnia 2004 roku wydanym w sprawie o sygn. akt XIV K 2307/, Sąd Rejonowy w Szczecinie

skazał M. R. (1) za ten czyn na karę dwunastu miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze czterdziestu godzin miesięcznie na rzecz Domu Pomocy Społecznej w S. – (...). Powód w postępowaniu tym osobiście nie uczestniczył, a wysyłana na wskazany przez niego adres zamieszkania korespondencja, była prawidłowo awizowana.

M. R. (1) jeszcze w 2004 roku wyjechał do Wielkiej Brytanii mimo, iż wiedział o toczącym się przeciwko niemu postępowaniu karnym. Wyjeżdżając nie poinformował o tym fakcie Sądu, ani organów ścigania, nie wskazał adresu do doręczeń za granicą, nie ustanowił w Polsce pełnomocnika do odbioru korespondencji, ani też obrońcy. W czasie zatrzymania przez Policję w dniu 31 maja 2004 roku i stwierdzenia, że prowadzi on pojazd mechaniczny w ruchu lądowym w stanie nietrzeźwości, M. R. (1) miał świadomość, iż już wcześniej był karany prawomocnym wyrokiem Sądu za podobne przestępstwo, w wyniku czego może być wobec niego orzeczona kara bezwzględnego pozbawienia wolności.

M. R. (1) będąc w Wielkiej Brytanii kilkakrotnie zmieniał prace, niemniej jednak praktycznie przez cały czas miał zatrudnienie. Uzyskiwane przez niego zarobki były wystarczające, aby się samodzielnie utrzymać. Po około dwóch latach od wyjazdu z Polski jego związek małżeński z M. R. (2) został rozwiązany przez rozwód. Zarówno córka, jak i syn nie wymagali jego pomocy materialnej, natomiast była małżonka nie domagała się alimentów. Powód sporadycznie wysyłał córce pieniądze, jeśli zgłaszała taką potrzebę. Nie przyjeżdżał do Polski, pracował przez cały rok w Wielkiej Brytanii. Nie interesował się również sprawą karną, jaka toczyła się w Polsce o popełnione przez niego w dniu 31 maja 2004 roku przestępstwo prowadzenia pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym w stanie nietrzeźwości oraz wbrew orzeczonemu zakazowi prowadzenia pojazdów mechanicznych.

W związku z faktem, że powód nie przystąpił do wykonania kary ograniczenia wolności orzeczonej wyrokiem zaocznym Sądu Rejonowego w Szczecinie z dnia 10 grudnia 2004 roku, Sąd ten postanowieniem z dnia 23 sierpnia 2006 roku o sygn. akt XIV Ko 932/06, zamienił tę karę na zastępczą karę 180 dni pozbawienia wolności. Powód nie miał wiedzy o jego wydaniu. W dniu 28 września 2006 roku wydane zostało zarządzenie o wykonaniu powyższego postanowienia o zamianie kary ograniczenia wolności na zastępczą karę pozbawienia wolności, do której odbycia M. R. (1) się nie stawiał.

Postanowieniem z dnia 2 lutego 2011 r. Sąd Rejonowy (...) w S., w związku z niezgłoszeniem się powoda do odbycia zastępczej kary pozbawienia wolności, zarządził jego poszukiwania listem gończym. Następnie po ustaleniu, że powód może przebywać w Wielkiej Brytanii, w dniu 1 października 2012 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie wydał wobec powoda Europejski Nakaz Aresztowania.

W dniu 3 lipca 2013 r. M. R. (1) został zatrzymany na terenie Wielkiej Brytanii i osadzony w zakładzie karnym. Miał on świadomość że jest zatrzymany na podstawie przepisów dotyczących ekstradycji i że sprawa ma związek z postępowaniem karnym, jakie toczyło się przeciwko niemu w Polsce o przestępstwo, jakiego dopuścił się 31 maja 2004 r. Do dnia 20 grudnia 2013 r. przebywał on w brytyjskim zakładzie karnym. Ostatecznie sąd brytyjski nie podjął decyzji o ekstradycji powoda, a po opuszczeniu zakładu karnego przebywał on nadal w Wielkiej Brytanii.

Po opuszczeniu zakładu karnego w Wielkiej Brytanii M. R. (1) dopiero po około pół roku znalazł nową pracę. Nowym jego pracodawcą był (...), natomiast jego miesięczne zarobki wynosiły 1120,39 GBP netto. Ponadto, dorabiał on dodatkowo w kinie. Łączne zarobki M. R. (1) z obu prac wynosiły około 1300 GBP miesięcznie netto. M. R. (1) był przekonany, że w związku z faktem, iż odbył już zastępczą karę pozbawienia wolności w Wielkiej Brytanii, to nie będzie już musiał odbywać jej w Polsce.

W piśmie z dnia 30 czerwca 2014 roku skierowanym do Sądu Rejonowego (...) w S. Komisariat Policji Szczecin-Pogodno poinformował, że w dniu 3 lipca 2013 roku otrzymał informację, że M. R. (1) został zatrzymany na terenie Wielkiej Brytanii, natomiast 23 grudnia 2013 roku ponownie otrzymał informację, iż M. R. (1) stawiał się przed Sądem w Wielkiej Brytanii, gdzie został zwolniony na podstawie art. 21 (2) Prawa o Ekstradycji z 2003 roku, a także że strona brytyjska poinformowała, iż sędzia uważał, że ekstradycja byłaby niewspółmierna. Z pisma tego nie wynikało, aby wobec powoda wprowadzono do wykonania przedmiotową zastępczą karę pozbawienia wolności, jak również aby wykonano wobec niego Europejski Nakaz Aresztowania.

W dniu 8 sierpnia 2014 roku M. R. (1) skontaktował się telefonicznie z Sądem Rejonowym (...) w S. i poinformował, że na terenie Wielkiej Brytanii odbył już w całości karę pozbawienia wolności w okresie od 3 lipca 2013 roku do 20 grudnia 2013 roku do sprawy XIV K 2307/04. Na okoliczność tę sporządzona została przez starszego sekretarza sądowego

notatka urzędowa. Pismem z tej samej daty, tj. 8 sierpnia 2014 roku Sąd Rejonowy (...) w S. zwrócił się do Sądu Okręgowego w Szczecinie III Wydziału Karnego z pytaniem, czy posiada informację o odbyciu przez M. R. (1) kary pozbawienia wolności w Wielkiej Brytanii w okresie od 3 lipca 2013 roku do 20 grudnia 2013 roku do sprawy o sygn. akt XIV K 2307/04. W odpowiedzi Sąd Okręgowy w Szczecinie pismem z dnia 18 sierpnia 2014 roku poinformował Sąd Rejonowy (...), że strona brytyjska dotąd nie poinformowała o jakiegokolwiek realizacji Europejskiego Nakazu Aresztowania,

wobec czego Sąd Okręgowy zwrócił się do strony brytyjskiej o podanie informacji wskazanych w piśmie.

W dniu 9 października 2014 roku do VI Wydziału Karnego Sądu Rejonowego (...) wpłynęło pismo Sądu Okręgowego w Szczecinie III Wydziału Karnego z 6 października 2014 roku wraz z załączonym do niego, przetłumaczonym na język polski e-mailem z Interpol M. z 23 grudnia 2013 roku, w którym stwierdza się, że M. R. (1) stawiał się w sądzie w dniu 20 grudnia 2013 roku i został zwolniony stosownie do art. 21 (2) ustawy o ekstradycji z 2003 roku, jak również że sędzia orzekł, iż ekstradycja byłaby niewspółmierna w stosunku do M. R. (1).

W dniu 13 października 2014 roku M. R. (1) przyjechał do Polski na urlop, w trakcie którego w dniu 20 października 2014 roku dokonał zakupu biletu powrotnego do Wielkiej Brytanii na dzień 23 października 2014 roku. Koszt zakupu biletu wyniósł łącznie 409 złotych.

W dniu 23 października 2014 r., przy odprawie paszportowej na lotnisku w G., powód został zatrzymany przez Straż Graniczną i przewieziony do Zakładu Karnego w G., gdzie przebywał od dnia 23 października 2014 r. do dnia 13 listopada 2014 r.

W dniu 24 października 2014 roku do Sądu Rejonowego (...) w S. wpłynęło pismo Placówki Straży Granicznej w S. informujące o zatrzymaniu M. R. (1) przez funkcjonariuszy Placówki Straży Granicznej w S. w trakcie odprawy paszportowej pasażerów. Tego samego dnia faxem o godzinie 15.21 do tego Sądu wpłynęło natomiast pismo dyrektora Zakładu Karnego w G. z pytaniem, czy orzeczona wobec M. R. (1) kara 180 dni pozbawienia wolności w sprawie o sygn. akt XIV K 2307/04 nie powinna zostać skrócona o okres jego zatrzymania poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

W dniu 27 października 2014 roku Sąd Rejonowy zwrócił się do Sądu Okręgowego w Szczecinie III Wydziału Karnego o nadesłanie akt o sygn. akt III Kop 177/12 dotyczących M. R. (1) celem ustalenia czy w aktach tych znajduje się informacja o odbywaniu kary pozbawienia wolności poza granicami RP i udzielenia stosownej odpowiedzi Dyrektorowi Zakładu Karnego. W dniu 28 października 2014 roku M. R. (1) skontaktował się telefonicznie z Sądem Rejonowym (...) w S. i poinformował, że odbywał karę aresztu w więzieniu w W. oraz miał przypisany numer więźnia (...). Na okoliczność przeprowadzenia tej rozmowy telefonicznej została sporządzona przez starszego sekretarza sądowego notatka urzędowa z 28 października 2014 roku.

Po otrzymaniu akt III Kop 1747/12 i uzyskaniu kolejnej informacji od skazanego o odbyciu kary, Sąd Rejonowy (...) w S. tego samego

dnia ponownie zwrócił się do Sądu Okręgowego w Szczecinie III Wydziału Karnego o udzielenie informacji o wykonaniu przez M. R. (1) kary na terenie Wielkiej Brytanii, załączając notatkę sporządzoną na podstawie rozmowy z powodem, a dotyczącą miejsca odbywania przez niego kary na terenie Wielkiej Brytanii, a nadto numeru więźnia. Pismem z dnia 30 października 2014 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie poinformował Sąd Rejonowy (...) w S., że zwrócono się do strony brytyjskiej o zweryfikowanie twierdzeń skazanego o odbyciu kary na terenie Anglii.

W dniu 13 listopada 2014 roku do Sądu Rejonowego (...) w S. za pośrednictwem faxu wpłynęło pismo Sądu Okręgowego w Szczecinie wraz z załączoną odpowiedzią strony brytyjskiej z tłumaczeniem. Z pisma nadesłanego przez stronę brytyjską wprost wynikało, że M. R. (1) został aresztowany w dniu 3 lipca 2013 roku i odesłany do aresztu śledczego aż do daty wypuszczenia na wolność w dniu 20 grudnia 2013 roku. Wobec uzyskania informacji o tym, że skazany faktycznie był pozbawiony wolności przez okres od 3 lipca 2013 roku do 20 grudnia 2013 roku Sąd Rejonowy (...) w S. niezwłocznie wydał w dniu 13 listopada 2014 roku postanowienie o sygn. akt XIV K 2307/04 o zaliczeniu

na poczet kary zastępczej pozbawienia wolności okresu rzeczywistego pozbawienia wolności skazanego od 3 lipca 2013 roku do 20 grudnia 2013 roku i zarządził natychmiastowe zwolnienie skazanego z odbycia reszty kary zastępczej pozbawienia wolności.

W związku z zatrzymaniem w Polsce w dniu 23 października 2014 roku i następnie osadzeniem w Zakładzie Karnym w G. do 13 listopada 2014 roku powód utracił pracę w Wielkiej Brytanii. Od czerwca 2015 roku ma inną pracę, pracuje w restauracji.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy stwierdził, że podstawę roszczenia powoda stanowił art. 417 § 1 k.c., który przewiduje odpowiedzialność opartą na przesłance obiektywnie niezgodnego z prawem działania lub zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej. Przesłankami tej odpowiedzialności, których obowiązek wykazania spoczywa na stronie powodowej są: powstanie szkody, wyrządzenie szkody czynem niedozwolonym polegającym na bezprawnym działaniu lub zaniechaniu podmiotu wykonującego w imieniu Skarbu Państwa władzę publiczną oraz normalny związek przyczynowy pomiędzy tak rozumianym czynem niedozwolonym a powstaniem szkody. W zakresie przesłanek zadośćuczynienia, za którego podstawę żądania uznał art. 448 k.c., przewidujący możliwość jego zasądzenia w przypadku winy sprawcy, odwołując się treści art. 23, 24 k.c. wskazał, że w okolicznościach sprawy doszło do oczywistego naruszenia dóbr osobistych powoda - godności, czci, a przede wszystkim wolności, w wyniku zatrzymania go na terytorium Polski i osadzenia w zakładzie karnym celem odbycia wykonanej już kary. Naruszenie to nie było jednak wystarczające do uwzględnienia

powództwa z uwagi na wynikające z art. 417 § 1 k.c. wymaganie bezprawności. Mając na względzie całokształt okoliczności sprawy, w ocenie Sądu Okręgowego nie można się było bowiem doszukać bezprawności działania po stronie pozwanego. Bezprawność ta mogłaby polegać wyłącznie na zaniechaniu działań polegających na wydaniu, po zatrzymaniu powoda w Wielkiej Brytanii i osadzeniu go w zakładzie karnym, postanowienia o odwołaniu Europejskiego Nakazu Aresztowania i postanowienia o odwołaniu listu gończego, zaś po odbyciu kary przez powoda - postanowienia o zaliczeniu okresu zatrzymania i pozbawienia wolności na poczet kary orzeczonej w Polsce. Aby to uczynić Sąd Rejonowy (...) w S. musiał jednak dysponować wiarygodną informacją pochodzącą od strony brytyjskiej o zatrzymaniu powoda, okresie zatrzymania i o osadzeniu. Ze szczytkowych okoliczności przedstawionych w piśmie Komendy Głównej Policji z dnia 23 grudnia 2013 r. nie wynikało natomiast, aby powód wykonał w Wielkiej Brytanii zastępczą karę pozbawienia wolności, a zawarte w nim określenie „stawił się” nie pozwalało stwierdzić, czy został on doprowadzony, czy stawił się dobrowolnie. Podobnie, informacja, że powód, po stawieniu się, został „zwolniony”, nie wskazywała, czy zwolnienie nastąpiło po odbyciu kary. Stosowne informacje nie wynikały także z dalszych pism wpływających do Sądu Rejonowego (...) w S.. Działania Sądu Rejonowego (...) w S. zmierzające do wyjaśnienia, czy powód był pozbawiony wolności na terenie Wielkiej Brytanii, a jeżeli tak, to w związku z jaką sprawą, na jakiej podstawie i w jakim wymiarze, były zdaniem Sądu Okręgowego podejmowane bez zbędnej zwłoki. Były one jednak uwarunkowane, po pierwsze, informacjami uzyskiwanymi od Sądu Okręgowego w Szczecinie, a po drugie - stopniem rzetelności i szczegółowości informacji nadsyłanych przez stronę brytyjską, która zaniechała poinformowania o wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania i odbyciu przez powoda kary w okresie od dnia 3 lipca 2013 r. do dnia 20 grudnia 2013 r. Sąd uznał w tej mierze, że przed dniem 13 listopada 2014 r. brak było zatem jakichkolwiek podstaw, aby zaliczyć powodowi na poczet orzeczonej kary czas jego zatrzymania i osadzenia w zakładzie karnym w Wielkiej Brytanii. Informacja, że powód odbył karę została przesłana przez stronę brytyjską pocztą elektroniczną dopiero 4 listopada 2014 r., wpłynęła ona natomiast do Sądu Rejonowego (...) w S. dopiero 13 listopada 2014 r.

Co więcej, w ocenie Sądu Okręgowego, powód przyczynił się do zdarzenia wywołującego szkodę. Mimo stosownego pouczenia udzielonego w postępowaniu przygotowawczym nie poinformował bowiem organów ścigania o wyjeździe za granicę, nie wskazał adresu do doręczeń za granicą, ani też adresata do doręczeń w kraju. Nie ustanowił też obrońcy z wyboru, ani też nie zwrócił się o ustanowienie obrońcy z urzędu, choć został pouczony o takiej możliwości. Taka postawa i zachowanie stały się przyczyną najpierw wydania w stosunku do jego osoby wyroku zaocznego, następnie po jego uprawomocnieniu

się braku możliwości wykonania orzeczonej tym wyrokiem kary i konieczności jej zamiany na zastępczą karę pozbawienia wolności, a w konsekwencji w dalszej kolejności wszczęciem wobec jego osoby poszukiwań, wydania listu gończego i Europejskiego Nakazu Aresztowania. Sąd I instancji nie dał przy tym wiary twierdzeniom powoda, jakoby jego przeprowadzka do Wielkiej Brytanii nie miała związku z toczącym się przeciwko niemu postępowaniem karnym.

Powyższy wyrok zaskarżył powód M. R. (1), zarzucając:

1. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że to powód przyczynił się do zaistnienia zdarzenia z października 2014r. polegającego na zatrzymaniu go najpierw przez Straż Graniczną w dniu 23 października 2014r. a następnie osadzeniu go w Zakładzie Karnym w G., w sytuacji gdy jako bezsporny Sąd uznał fakt, że powód w dniu 8 sierpnia 2014r. skontaktował się telefonicznie z Sądem Rejonowym (...) w S. Wydziałem VI Karnym informując o odbyciu w całości na terenie Wielkiej Brytanii kary pozbawienia wolności w okresie od 3 lipca 2013r. do 20 grudnia 2013r.,
2. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na uznaniu, iż działania Sądu Rejonowego (...) w S. dotyczące wyjaśnienia kwestii czy powód był w ogóle pozbawiony wolności na terenie Wielkiej Brytanii a jeśli tak to w związku z jaką sprawą, na jakiej podstawie i w jakim rozmiarze, były podejmowane bez zbędnej zwłoki,
3. naruszenie prawa materialnego a mianowicie art. 417 § 1 k.c. w zw. z art. 23 i 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. przez przyjęcie, że w niniejszej sprawie nie doszło do wypełnienia przesłanki odpowiedzialności Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Rejonowego (...) w S. za naruszenie dóbr osobistych powoda jaką jest bezprawność zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej, przy jednoczesnym uznaniu przez Sąd Orzekający faktu naruszenia jego dóbr osobistych jak godność, cześć i przede wszystkim prawo do wolności, jako oczywistego,
4. naruszenie prawa procesowego a mianowicie art. 102 k.p.c. poprzez obciążenie powoda z tytułu zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanego w sytuacji gdy przeciwko takiemu rozstrzygnięciu przemawiały zasady słuszności,

Powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości z jednoczesnym zasądzeniem od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania.

Wyrokiem z dnia 24 maja 2016 r., sygn. akt I ACa 50/16, Sąd Apelacyjny w Szczecinie oddalił apelację i zasądził od powoda na rzecz Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa kwotę 2.700 tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym. Podzielając dokonane przez Sąd I instancji ustalenia faktyczne i przedstawioną przez ten Sąd ocenę prawną podkreślił, że odbycie przez powoda kary w Wielkiej Brytanii w niższym wymiarze niż orzeczona w Polsce skutkowało przyjęciem, że zatrzymanie powoda na okres 9 dni nie naruszyło jego dóbr osobistych, gdyż dopiero z dniem 31 października 2014 r. doszło do odbycia kary w pełnym wymiarze 180 dni.

W wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej strony powodowej, wyrokiem z dnia 8 września 2017 r., sygn. akt II CSK 771/16, Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 24 maja 2016 r. i sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Sąd Najwyższy, zaakceptował stanowisko obu sądów, wedle którego dobra osobiste powoda, jakimi są wolność, godność i cześć, zostały naruszone na skutek wykonania wobec niego kary pozbawienia wolności w wymiarze wyższym, niż orzeczona Nie podzielił jednak ich poglądu, jakoby nastąpiło to w warunkach wyłączających bezprawność zachowania pozwanego, co stanowiło konstytutywną przesłankę odpowiedzialności pozwanego przewidzianą w art. 417 k.c. Podkreślił, że bezprawność zachowania pozwanego należało ocenić w świetle obiektywnie istniejących okoliczności, stwierdzonych ostatecznie postanowieniem Sądu Rejonowego (...) w S., którym zaliczono na poczet kary wymierzonej powodowi okres faktycznego pozbawienia wolności za granicą, nie zaś z punktu widzenia staranności i terminowości zabiegów podejmowanych przez sądy w sprawie w celu pozyskania informacji do dokonania tego zaliczenia. Innymi słowy, bezprawności zachowania pozwanego wynikającej z przymusowego pozbawienia powoda wolności, które ex post okazało się częściowo nieuzasadnione na skutek istnienia stwierdzonych przez Sąd okoliczności uzasadniających zaliczenie na poczet

kary okresu faktycznego pozbawienia wolności, nie mogło uchylić uprzednie podejmowanie przez sądy starannych zabiegów zmierzających do uzyskania informacji co do tych okoliczności, a tym bardziej trudności wynikające z godzin urzędowania instytucji państwowych, dni ustawowo wolnych od pracy, oraz konieczności oczekiwania na tłumaczenie informacji uzyskanych ze strony brytyjskiej. Rygorystyczna konstrukcja podstawy odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu władzy publicznej, oderwana od kryteriów subiektywnych, wymagała dokonania oceny bezprawności przez pryzmat działania organów państwa jako zorganizowanej całości, z uwzględnieniem okoliczności istniejących w chwili orzekania i z naciskiem na skutek w postaci pozbawienia wolności, które trwało dłużej niż orzeczony wymiar tej kary, nie zaś przez pryzmat staranności zachowania konkretnych instytucji,

względnie osób w nich zatrudnionych. Zdaniem Sądu Najwyższego, akceptacja poglądu wyrażonego przez Sądy meriti oznaczałaby w istocie obciążenie powoda konsekwencjami niemożności ustalenia przez organy władzy publicznej - w ramach współpracy z organami państwa wykonania europejskiego nakazu aresztowania - okoliczności faktycznych istotnych do zaliczenia na poczet kary okresu faktycznego pozbawienia wolności, stosownie do nakazu wynikającego z art. 607f k.p.k. i art. 26 ust. 1 decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między Państwami Członkowskimi. Tymczasem, w świetle założeń art. 77 ust. 1 i art. 41 ust. 5 Konstytucji RP w związku z art. 24 i art. 417 k.c., to na państwie spoczywa ciężar takiego zorganizowania tej współpracy, aby do takich sytuacji nie dochodziło, ryzyko zaś ewentualnych dysfunkcji w tym zakresie obciążało pozwanego.

W ocenie Sądu Najwyższego, akcentowane przez Sądy meriti okoliczności związane z postawą powoda w toku postępowania karnego i po orzeczeniu kary, powinny być rozważane w płaszczyźnie przyczynienia się do powstania szkody oraz wysokości zadośćuczynienia, nie mogły one natomiast rzutować na ocenę bezprawności zachowania pozwanego.

Wyrokiem z dnia 22 grudnia 2017 roku Sąd Apelacyjny w Szczecinie uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 3 grudnia 2015 roku i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Szczecinie, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego. W uzasadnieniu orzeczenia wskazano, że Sąd Apelacyjny jest na zasadzie art. 398²⁰ k.p.c. w pełni związany wskazaniem zawartym w uzasadnieniu ww. wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2017 r., w szczególności stwierdzeniem co do oceny istotnych dla sprawy, relewantnych prawnie okoliczności, co wskazuje na to, że pozwany Skarb Państwa ponosi co do zasady, na podstawie art. 417 § 1 k.c., odpowiedzialność za skutki wykonania wobec powoda kary pozbawienia wolności w wymiarze większym niż orzeczona, że w wyniku tego zdarzenia doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda w postaci prawa do wolności, godności osobistej i czci. Natomiast, Sąd Okręgowy miał nie poczynić jakichkolwiek ustaleń faktycznych w zakresie okoliczności istotnych dla ustalenia rozmiaru krzywdy powoda, determinującej zasadność jego roszczenia o zapłatę zadośćuczynienia, zaś w zakresie odszkodowania, to pomimo poczynienia niezbędnych nie zostały one poddane ocenie prawnej.

Powyzsze orzeczenie zostało postanowieniem z dnia 11 maja 2018 r. w sprawie II CZ 23/18 uchylone, z pozostawieniem Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zażaleniewego i kosztach pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda w nieznacznej części była zasadna.

Zasada odpowiedzialności za naruszenie przez funkcjonariuszy pozwanego w sposób bezprawny dóbr osobistych powoda w postaci wolności i godności będących wynikiem osadzenia przez 12 dni ponad zastępczą karę pozbawienie wolności orzeczoną postanowieniem Sądu Rejonowego (...) w S. z dnia 23 sierpnia 2006 roku w sprawie o sygn. akt XIV Ko 932/06 nie budzi wątpliwości. Sądy w niniejszej sprawie są związane na zasadzie art. 398⁽²⁰⁾ k.p.c. wskazaniem zawartym w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2017 r. wydanego w sprawie pod sygn. akt II

CSK 771/16, co czyni słusznym zarzut apelacyjny opisany w pkt 3 apelacji powoda w postaci naruszenia przez Sąd I instancji art. 417 § 1 k.c. w zw. z art. 23 i 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. i w konsekwencji zarzut opisany w pkt 2 apelacji.

Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie nie podziela natomiast poglądu Sądu I instancji, iż pozwany przyczynił się swoim postępowaniem do szkody i krzywdy opisanej pozwem.

Faktem pozostaje, że w dniu 7 czerwca 2004 roku wydane zostało w sprawie prowadzonej następnie przez Sąd Rejonowy w Szczecinie o sygn. XIV K 2307/04 postanowienie o przedstawieniu zarzutu M. R. (1) popełnienia czynu z art. 178a § 1 kk w zw. z art. 244 kk w zw. z art. 11 § 2 kk i w tym samym dniu powód został jako podejrzany pouczone o uprawnieniach i obowiązkach (k. 7 akt Sądu Rejonowego w Szczecinie o sygn. XIV K 2307/04), w tym o powinności zawiadomienia organu prowadzącego postępowanie o każdej zmianie miejsca zamieszkania lub pobytu trwającego dłużej niż 7 dni, a w razie pobytu za granicą obowiązku wskazania adresata dla doręczeń w kraju z zaznaczeniem, że w razie nieuczynienia tego pismo - wysłane na ostatnio znany adres w kraju albo jeżeli adresu tego nie ma, załączone do akt sprawy, uważa się za doręczone.

Tym niemniej dostrzec należy to, że do naruszenia dóbr osobistych powoda doszło w wyniku wykonania wobec niego zastępczej kary pozbawienia wolności w wyższym, o 12 dni, aniżeli wynikało to z orzeczenia sądu w tym zakresie. Część kary powód odbył w innym państwie. Bezpośrednią przyczyną tego stanu rzeczy był fakt nieprzekazania stronie polskiej przez stronę brytyjską informacji o odbyciu części kary na terenie Wielkiej Brytanii. Fakt nieinformowania przez powoda o zmianie miejsca zamieszkania prokuratury prowadzącej postępowanie czy też orzekającego w jego sprawie sądu, a nawet opuszczenie w takich warunkach kraju niewątpliwie pozostaje istotnym elementem w łańcuchu przyczyn, które doprowadziły do pozbawienia powoda wolności o 12 dni dłużej aniżeli wynikało to z orzeczenia sądowego, lecz jednak nie pozostaje w bezpośrednim i adekwatnym związku

przyczynowym z zachowaniem powoda polegającym na niedopełnieniu powinności informacyjnych. Nie można bowiem uznać za normalne następstwa niedopełnienia przez powoda tych obowiązków faktu przejawiającego się tym, że jego okres pozbawienia wolności przedłużony został o 12 dni. Dopełnienie przez powoda powinności informacyjnych w postępowaniu karnym nie mogło by wpłynąć na to, czy brytyjski wymiar sprawiedliwości poinformował polski o wykonaniu części kary pozbawienia wolności, czy też nie. Niewątpliwie powód mógł dobrowolnie zgłosić się celem wykonania orzeczonej kary, lecz fakt że tego nie uczynił również nie pozostaje w normalnym związku przyczynowym z tym, że odbyła karę w wyższym wymiarze aniżeli orzeczono.

Za przyczynienie się poszkodowanego prowadzące do obniżenia odszkodowania, nie może być uznane zachowanie stanowiące jedynie warunek konieczny danego skutku – jego *conditio sine qua non*, bez jednoczesnego stwierdzenia normalności tego powiązania. Zachowanie poszkodowanego musi być „przyczynowo aktywnym” elementem zwiększającym prawdopodobieństwo współdziałania z przyczyną główną (M. Kaliński, *Szkoda na mieniu*, s. 538; A. Koch, *Związek przyczynowy*, s. 258–259; A. Olejniczak, w: *Kidyba, Komentarz KC*, t. III, 2009, s. 94 – za SIP Legalis komentarz do art. 362 KC T. I red. Gutowski 2016, wyd. 1/Koch).

Nie może z aprobatą spotkać się pogląd przedstawiony przez reprezentanta Skarby Państwa, iż powództwo w niniejszej sprawie stanowi wyraz nadużycia prawa przez powoda. Teza tak przedstawiona nie została uzasadniona i uzasadnialna być nie może, skoro pozwany sam godził w podstawowe dobro osobiste powoda jakim jest wolność osobista.

Dodać należy i to, iż odpowiedzialność deliktowa Skarbu Państwa, oparta na art. 417 § 1 k.c. powstaje wówczas, gdy spełnione są łącznie jej trzy ustawowe przesłanki: bezprawność działania lub zaniechania sprawcy, szkoda oraz normalny związek przyczynowy między bezprawnym zachowaniem sprawcy a szkodą. Bezprawność oznacza naruszenie przez władzę publiczną przepisów prawa, ale jedynie takie naruszenie, które stanowiło warunek konieczny do powstania szkody i którego normalnym następstwem w danych okolicznościach jest powstanie szkody, zatem kwestia winy czy jej braku w działaniu funkcjonariuszy państwa nie ma znaczenia. W takiej sytuacji jedynie wyłączone zawinienie poszkodowanego mogło by stanowić o niezasadności przypisania odpowiedzialności Skarbowi Państwa, co w niniejszej sprawie nie zaistniało.

Powód w związku z pozbawieniem go wolności w wymiarze ponad określonym orzeczeniem sądowym został pozbawiony wynagrodzenia za pracę w kwocie 2393,15 zł. Powód przedłożył zaświadczenie o zarobkach, zaś fakt pozbawienia go części wynagrodzenia uznać należy za wykazany, gdyż pracodawca nie ma obowiązku płacić za pracę w sytuacji niestawienia się pracownika z powodu pozbawienia wolności.

Niesłusznie jednak powód domaga się zasądzenia kwoty 409 zł tytułem zwrotu kosztów zakupu biletu powrotnego do Wielkiej Brytanii, zapominając, że dziewięć dni odbytej kary nastąpiło zgodnie z orzeczeniem sądowym, zatem strata którą doznał w postaci kosztów zakupu biletu lotniczego nie była spowodowana bezprawnym zachowaniem funkcjonariuszy pozwanego, lecz wynikającym z konieczności wykonania orzeczenia sądowego w postaci postanowienia Sądu Rejonowego (...) w S. z dnia 23 sierpnia 2006 roku w sprawie o sygn. akt XIV Ko 932/06.

Skoro funkcjonariusze pozwanego naruszyli dobra osobiste powoda w postaci wolności i godności bezprawnym osadzeniem przez 12 dni ponad orzeczoną zastępczą karę pozbawienie wolności, to należało powodowi przyznać adekwatne do poziomu krzywdy zadośćuczynienie.

Przyjąć należy, że nawet krótkotrwałe bezprawne pozbawienie wolności człowieka wyrządza mu znaczną krzywdę. To że z oczywistych względów różnorodnie dolegliwości związane z pozbawieniem człowieka wolności zazwyczaj rosną wraz z wydłużaniem się jego czasu (ze względu na skutki osobiste, rodzinne, społeczne), nie może przesłaniać okoliczności, że - zwłaszcza w przypadku osób, które spotykają się z taką sytuacją po raz pierwszy - największy stres i naturalny lęk, czasem szok wywołują pierwsze godziny i dni więziennej izolacji, co winno znaleźć stosowne odzwierciedlenie w wysokości zasądzonego zadośćuczynienia" (wyr. SA w Katowicach z 16.11.2006 r., II AKa 359/06, KZS 2007, Nr 5, poz. 92).

Sąd Apelacyjny nie przesłuchał uzupełniająco powoda, albowiem strony, zwłaszcza powód reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika, nie składał takiego wniosku. Opierając się jednak na dowodach przeprowadzonych w postępowaniu pierwszoinstancyjnym Sąd odwoławczy uznał, iż naruszenie tak podstawowego dobra osobistego jak wolność powoda wymaga zasądzenia zadośćuczynienia, jednak nie w kwocie opisanej pozwem tj. 75 000 zł, gdyż ta nie odpowiada rozmiarowi krzywd powoda związanych z osadzeniem przez 12 dni oraz z ewentualnymi skutkami tego osadzenia, które niewątpliwie musiały wpłynąć na jego poczucie krzywdy. Dostrzec bowiem należy, że powód w sposób nieuprawniony usiłuje wywieść tezę o rozmiarze swojej krzywdy, której zadośćuczynienie winno być wyrazem utraconych, w wyniku osadzenia, dochodów. Niewątpliwie rozmiar krzywdy osoby poszkodowanej rośnie w miarę wzrostu uszczerbku majątkowego bądź utraconych korzyści, tym niemniej kompensacji tego rodzaju uszczerbku służy powództwo o odszkodowanie, a nie o zadośćuczynienie.

Marginalnie tylko wskazać należy, iż powód nie wykazał tego, aby utracił pracę na skutek nieobecności podczas bezprawnego osadzenia.

W niniejszej sprawie powód był bezprawnie pozbawiony wolności przez 12 dni. Wnioski dowodowe nie prowadziły jednak do wykazywania, aby okres ten był powiązany z

szczególnymi okolicznościami odbiegającymi od warunków osadzenia spełniającymi kryteria humanitarne czy wywołującymi istotne perturbacje w życiu powoda. Dodać należy, że powód odbywał wcześniej w Wielkiej Brytanii karę pozbawienia wolności, a następnie po zatrzymaniu na lotnisku w G. kolejne 9 dni zastępczej kary pozbawienia wolności wykonanej zgodnie z prawomocnym orzeczeniem sądowym. Dwanaście dni pozbawienia wolności stanowiło kontynuację poprzedniego osadzenia i nie było związane z osobnym zatrzymaniem, doprowadzeniem do zakładu karnego, czy trudnym, pierwszym okresem aklimatyzacji, które mogły by wzmocnić rozmiar cierpienia powoda. Powód nie wykazał przy tym tego, że w wyniku osadzenia utracił zatrudnienie, zatem jego krzywda mogła dotyczyć jedynie odczuć związanych z pozbawieniem go wynagrodzenia przez okres 12 dni bezprawnego pozbawienia wolności. Tym niemniej bezprawne pozbawienie wolności stanowi zamach na jedno z podstawowych dóbr osobistych człowieka i musi wywoływać poczucie krzywdy, zwłaszcza wobec faktu, iż przeważającą część kary powód odbył w innym państwie.

W ocenie Sądu odwoławczego adekwatną do rozmiaru cierpień powoda kwotą będzie 3000 zł, a więc suma zbliżona proporcjonalnie do miesięcznych zarobków, które utracił podczas bezprawnego osadzenia przez okres dwunastu dni. Zastosowanie tego miernika obiektywizuje kształtowanie wysokości zadośćuczynienia odnosząc jego poziom do sytuacji ściśle związanej z osobą pokrzywdzoną. Przyznanie wyższego zadośćuczynienia prowadziło by natomiast do bezpodstawnego wzbogacenie się powoda, niezwiązanego z rzeczywistym poziomem jego cierpień.

Mając powyższe na uwadze na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmieniono zaskarżony wyrok i zasądzono do Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Rejonowego (...) w Szczecinie na rzecz powoda M. R. (1) kwotę 5393 złotych i 15 groszy z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 2 kwietnia 2015 r., tj. od dnia następującego po dniu doręczenia pozwanemu odpisu pozwu (k. 30) – art. 455 k.c. oddalając powództwo w pozostałym zakresie.

Jednocześnie w trybie art. 102 k.p.c. odstąpiono od obciążania powoda kosztami zarówno postępowania pierwszoinstancyjnego, jak i odwoławczego, uznając że sprawa niniejsza stanowi wypadek szczególny. Powód został pokrzywdzony przez funkcjonariuszy publicznych, którzy naruszyli bezprawnie jego podstawowe dobro osobiste w postaci prawa do wolności, zaś w niniejszej sprawie dochodził odszkodowania i zadośćuczynienia związanego z tym naruszeniem. O ile sprawę w części dotyczącej odszkodowania powód wygrał w znacznej części, o tyle jego przegrana co do roszczenia o zadośćuczynienie była przeważająca, co w efekcie przełożyło się na ogólny wynik postępowania i co do zasady winno skutkować obciążeniem kosztami postępowania poniesionymi przez pozwanego. Tym niemniej koszty te były by wielokrotnie wyższe aniżeli wygrana w niniejszej sprawie, więc w efekcie otrzymane zadośćuczynienie nie spełniło by roli ani roli kompensacyjnej, ani też prewencyjnej wobec pozwanego. Powód finalnie nie otrzymał by żadnego odszkodowania czy też zadośćuczynienia.

Jednocześnie przyznano od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Szczecinie adwokat M. K. tytułem wynagrodzenia za reprezentowania powoda w postępowaniu apelacyjnym (3321 zł) i zażaleniowym przed Sądem Najwyższym (2214 zł) łącznie kwotę 5535 złotych, w tym podatek od towarów i usług. Postępowania apelacyjne w niniejszej sprawie nie jest powtórnym postępowaniem, lecz kontynuacją postępowania zarejestrowanego pierwotnie pod sygn. akt I ACa 841/17, zatem nie przyznano pełnomocnikowi z urzędu wynagrodzenia za „ponownie” reprezentowanie powoda w postępowaniu apelacyjnym.

Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy m.in. w postanowieniu z dnia 10 lutego 2011 r., wydanym w sprawie IV CZ 109/10, stwierdzając, że w sytuacji, gdy sąd drugiej instancji orzeka ponownie, po uchyleniu jego wyroku przez Sąd Najwyższy i przekazaniu mu sprawy do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego, to przy rozstrzygnięciu o kosztach postępowania apelacyjnego powinien mieć na uwadze ostateczny wynik tegoż postępowania apelacyjnego (a nie postępowań apelacyjnych) i wysokość kosztów poniesionych przez strony w jego toku oraz wysokość kosztów postępowania kasacyjnego bez względu na fakt dwukrotnego orzekania w postępowaniu apelacyjnym przez sąd odwoławczy.

SSA Ryszard Iwankiewicz SSA Krzysztof Górski SSO del. Zbigniew Ciechanowicz